

Največji slovenski dnevnik
v Združenih državah
Velja za vse leto . . . \$6.00
Za pol leta . . . \$3.00
Za New York celo leto . . . \$7.00
Za inozemstvo celo leto . . . \$7.00

GLAS NARODA

The largest Slovenian Daily in
the United States.
Issued every day except Sundays
and legal Holidays.
75,000 Readers.

List slovenskih delavcev v Ameriki.

TELEFON: CHelsea 3-1242

Entered as Second Class Matter September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under Act of Congress of March 3, 1879.

TELEFON: CHelsea 3-1242

No. 126. — Štev. 126.

NEW YORK, SATURDAY, MAY 29, 1937 — SOBOTA, 29. MAJA 1937

Volume XLV. — Letnik XLV.

ODLOČILNI BOJI SE BIJEJO V JEKLARSKI INDUSTRIJI

V SOUTH CHICAGO SO SE STAVKARJI SPOPADLI S POLICIJO

Governer države Ohio se posvetuje z družbami in delavci. — Družba je pridržala delavke v tovarni. — Policija pretepa organizatorje.

YOUNGSTOWN, Ohio, 28. maja. — Governer Martin L. Davey je pričel posredovati v stavki, s katero je prizadetih do 80.000 delavcev, s tem, da je povabil na razgovor v svojem uradu v Columbus Ohio uradnike Republic Steel Corporation in Youngstown Sheet and Tube Company ter zastopnike odbora za organiziranje jeklarskih delavcev. Dal jim je na razpolago, da se za to konferenco odločijo za pondeljek ali torek.

Governer Davey se je najprej posvetoval z voditelji obeh strank, nato pa poslal vabilo za konferenco. Po telefonu je govoril z uradniki jeklarn v New Yorku, kjer so na konferenci American Iron and Steel Institute. Ravno tako je po telefonu govoril s krajevnim predsednikom C I O, Johnom Owensom.

Predsednik organizacijskega odbora Philip Murray je predsedniku Republic Steel Corporation, T. M. Girdlerju, naznanil, da je nek kompanijski policist streljal na nekega predelavca in da je policist, priznal, da je imel namen postreljati vse pikete. "Jasno je," pravi Murray v svoji brzojavki, "da ste vi ali vaši podrejeni izdali naročilo za streljanje na smrt in pred ameriško javnostjo stojite pod obdolžbo premišljenega poskusa ubijati."

Youngstown Company je naznanila, da je družba pripravljena se sestati s CIO in z drugimi zastopniki svojih uslužbencev za kolektivna pogajanja, da popolnoma izpolnjuje postavbo National Labor Relations, da pa je prišlo do spora sam zato, ker je CIO zahteval več, kot pa določa Wagnerjeva postava.

Razburjeni stariši so navalili na uradniško poslojpe Republic Corporation v Niles, Ohio, kjer so bile po zatrdilu unijskih voditeljev njihove hčere proti svoji volji pridržane. Od 11 zvečer pa do 11 dopoldne so stariši stali pred uradom, slednjič pa je družba dovolila, da so šli stariši, eden po eden, v tovarno, da so govorili s svojimi hčerami. Stariši so vprašali hčere ali hočejo ostati v tovarni, ali pa hočejo iti domov. Družba pravi, da je v tovarni ostalo 32 deklet, 14 pa jih je šlo domov.

Unija zatrjuje, da je družba pod pretnjo, da izgube delo, naročila dekletom, da ostanejo v tovarni; družba pa trdi, da jim je dala na prosto voljo, ali ostanejo ali pa gredo domov. Dekleta pa, ki so se vrnila na dom, pravijo, da jim družba, sicer ni zagrozila, da izgube svoje delo, da pa so dobile utis, da bodo odpuščene, ako ne ostanejo v tovarni.

V Warren, Ohio, so družbini policisti pretepli 3 organizatorje, ki so gledali skozi okno v tovarno, da se prepričajo, ako so delavci zastavkali.

CHICAGO, Ill., 28. maja. — Že drugič v 24 urah so se stavkarske straže spopadle s policijo pred tovarno Republic Steel Corporation v South Chicago. Policija je vstavila parado okoli 300 piketov tri bloke od tovarne ter naznanila, da piketiranje ni dovoljeno. Aretiran ni bil nikdo, toda parada je bila razbita.

Stavkarji so se umaknili v svoje taborišče več blokov od tovarne, policija pa je prišla z 20 avtomobili, ko je prejela poročilo, da stavkarji pripravljajo novo parado.

Vremenska postaja na severnem tečaju

VELIK JEZ SE JE RAZPOČIL

Blato, pesek in kamenje se je zrušilo na mesto. Nad 100 človeških žrtev. — Del mesta je bil zasut.

MEXICO CITY, Mehika, 28. maja. — Ko se je razpočil velik jez, je plaz blata, peska in kamenja zgrmel na rudarsko mesto Tlalpujahua v državi Michoacan in je pod seboj zakopal nad 100 ljudi. Prebivalci mesta El Oro, ki se nahaja 15 milj od ponesrečenega kraja, so po telefonski sporočili, da je mogoče človeških žrtev celo 500.

Jez, ki je bil zgrajen visoko v gorah Tlalpujahua Sierra, je zadrževal material, ki je preostal od predelavanja zlatarude s cijanidom. Podjetje je last neke francoske družbe.

Jez, ki je oslabil vsled dolgega deževja, se je razpočil ob treh zjutraj. Prebivalci Tlalpujahua, ki leži v globoki in ozki dolini, so se spali, ko se je pripetila nesreča. Velika masa, katero cenijo na tri milijonov ton blata, peska in kamenja se je z gromu podobnim bobnenjem razlila, predno se je zdanilo, na hiše spečih prebivalcev.

Plaz je podrł nad 100 hiš, več sto pa jih je deloma zasutih. Po prvih poročilih je bilo zasutih 700 hiš, ali tretina mesta.

ROMUNSKI KRALJ BOLAN

BUKAREŠTA, Romunska, 28. maja. — Uradno poročilo naznanja, da se je zdravstveno stanje kralja Karola, ki je zbolel za influenco, poslabšalo tako, da je bil njegov obisk v Transilvaniji odpovedan.

Sinoči se je iz Varšave vrnil v Bukarešto prestolonaslednik princ Mihael. Uradno poročilo pa zatrjuje, da kraljevo življenje ni v nevarnosti.

DUNAJ, Avstrija, 28. maja. — Govorice, da je romunsko kraljico-mater Marijo zaradi družinskih razmer zadelala kap, je njena hči princesa Ileana, žena nadvojvode Antona, zanikala.

Ileana pravi, da so vse te govornice nesmiselne, dodala pa je, da se zdravstveno stanje njene matere stalno izboljšuje. Rekla je tudi, da je imela dolg razgovor po telefonu s svojo materjo, ki je izrazila upanje, da bo v bližnji bodočnosti popolnoma okrevala.

POLICIJA SE BOJI ČEBEL

UPPER DERBY, Pa., 27. maja. — Mestna policija je pripravljena reševati mačke, iskati izgubljene otroke in pse. Ko pa je nek mešan naprosil

FAŠISTI BOMBARDIRALI VALENCIJO

ZARADI POSTAVNEGA PRAZNIKA SPOMINSKE DNE, NE IZIDE V PONEDELJEK "GLAS NARODA". PRIHODNJA ŠTEVILKA IZIDE V TOREK, DNE 1. JUNIJA.

UPRAVA.

D'ANNUNZIO SE PRIPRAVLJA NA SAMOMOR

Njegovi prijatelji se boje, da se bo usmrtil. — Pisal je več pisem, v katerih namigava na samomor.

RIM, Italija, 28. maja. — Nekateri prijatelji pesnika Gabriela d'Annunzia se boje, da si bo pesnik vzel življenje, ker je v mnogih svojih pismih pogosto namigaval na samomor. Že od oktobra živi samotarsko življenje v majhni sobi svoje vile ob Gardskem jezeru. Nikogar ne pripusti k sebi, niti svojih nekdanjih najboljših prijateljev. Je sicer še pri močnem zdravju in je obdržal svež razum (?), toda je zelo razdražljiv in potr. D'Annunzio je star 74 let in je prenehal vsako obvevanje z ljudmi. Sam hodi po svoji sobi in govori sam s seboj. Kadar se ga loti potrtost, ne je ničesar, večnih po pet dni, in ne govori niti s svojimi uslužbenci. Zdravniki sovraži in nobenemu ne dovolijo vstopa v svojo vilo. Že nad eno leto ni zapustil svoje vile; ne hodi niti na vrt, niti na obrežje.

Med maloštevilnimi ljudmi, s katerim je še v kaki pismeni zvezi, je Mussolini, s katerim precej živahno dopisuje.

PAPEŽ TOLAŽI NEMŠKE ROMARJE

GRAD GANDOLFO, Italija, 27. maja. — Papež Pij XI. je sprejel več sto novoporočencev različnih narodnosti. Nemškim romarjem, ki so bili v tej skupini, je rekel: "Posebno vas iskreno pozdravljamo, kajti vemo, kaj se sedaj godi v Nemčiji in koliko morajo katoliki zaradi svoje vere trepti."

TRETJI AEROPLAN JE NA VARNEM V BLIŽINI TEČAJA

MOSKVA, Rusija, 28. maja. — Pogrešani sovjetski aeroplan, katerega je vodil I. P. Mazuruk in ki se 24 ur ni več oglasil, odkar je naznanil, da se bliža severnemu tečaju, je po radio naznanil, da je varno pristal 25 milj zapadno od postojanke ob tečaju.

SLEDVI IZGREDOV NA POLJSKEM

Sledovi nasilstev 13. maja se bodo poznali še mnogo let. — Nežidovski kupci se sramujejo kupovati pri židih.

BRZESC-LITOVSKO, Poljska, 28. maja. — Brest-Litovsk, zapano podeželjsko mesto, ki je prešlo v zgodovino vsled neuspešnega miru, ki je bil sklenjen med Nemčijo in Rusijo med njegovim obzidjem, je zopet stopil v javnost vsled nasilstev proti židovskemu prebivalstvu 13. maja.

To preganjanje je postalo nov mejnik za pot navzdol, po kateri bodo sedaj morali hoditi židi na Poljskem in po drugih deželah vzhodne Evrope. Divjanje je trajalo 16 ur, toda njegovi sledovi se bodo poznali še 60 let.

Do sedaj je bila že marsikatera škoda popravljena, toda še je mnogo razlejanja, ki kaže podivjanost ljudske družbi. Videti je še mnogo razbitih oken in vrat, ki so zabita z deskami, za njimi pa so razdejana stanovanja in trgovine.

Med razvalinami židje naglo popravljajo, da znova prične življenje. Zlasti skušajo naglo popraviti trgovine, kajti to pomeni njihovo življenje. Židovski kupci se še vedno boje, nežidovski pa se sramujejo hoditi v židovske trgovine.

Vzelo pa bo še več mesecev, predno bo vsa škoda popravljena in bo trgovina zopet v normalnem tiru.

POVIŠANA PLAČA POSLANCEV

LONDON, Anglija, 27. maja. — Angleški ministrki predsednik Stonley Baldwin bo jutri v poslanski zbornici naznanil, da bodo poslanci dobili večje plače. Poslanci, ki sedaj dobivajo 400 funtov šterlingov letne plače (okoli \$2000 v amer. denarju) — ameriški poslanci imajo \$10.000 plače na leto — bodo dobivali po 600 fantov (\$3000).

ADVERTISE IN "GLAS NARODA"

VELIK JEZ SE JE RAZPOČIL

Blato, pesek in kamenje se je zrušilo na mesto. Nad 100 človeških žrtev. — Del mesta je bil zasut.

D'ANNUNZIO SE PRIPRAVLJA NA SAMOMOR

Njegovi prijatelji se boje, da se bo usmrtil. — Pisal je več pisem, v katerih namigava na samomor.

PAPEŽ TOLAŽI NEMŠKE ROMARJE

GRAD GANDOLFO, Italija, 27. maja. — Papež Pij XI. je sprejel več sto novoporočencev različnih narodnosti. Nemškim romarjem, ki so bili v tej skupini, je rekel: "Posebno vas iskreno pozdravljamo, kajti vemo, kaj se sedaj godi v Nemčiji in koliko morajo katoliki zaradi svoje vere trepti."

POLICIJA SE BOJI ČEBEL

UPPER DERBY, Pa., 27. maja. — Mestna policija je pripravljena reševati mačke, iskati izgubljene otroke in pse. Ko pa je nek mešan naprosil

ADVERTISE IN "GLAS NARODA"

LONDON, Anglija, 27. maja. — Angleški ministrki predsednik Stonley Baldwin bo jutri v poslanski zbornici naznanil, da bodo poslanci dobili večje plače. Poslanci, ki sedaj dobivajo 400 funtov šterlingov letne plače (okoli \$2000 v amer. denarju) — ameriški poslanci imajo \$10.000 plače na leto — bodo dobivali po 600 fantov (\$3000).

ADVERTISE IN "GLAS NARODA"

SLEDVI IZGREDOV NA POLJSKEM

Sledovi nasilstev 13. maja se bodo poznali še mnogo let. — Nežidovski kupci se sramujejo kupovati pri židih.

POVIŠANA PLAČA POSLANCEV

LONDON, Anglija, 27. maja. — Angleški ministrki predsednik Stonley Baldwin bo jutri v poslanski zbornici naznanil, da bodo poslanci dobili večje plače. Poslanci, ki sedaj dobivajo 400 funtov šterlingov letne plače (okoli \$2000 v amer. denarju) — ameriški poslanci imajo \$10.000 plače na leto — bodo dobivali po 600 fantov (\$3000).

ADVERTISE IN "GLAS NARODA"

LONDON, Anglija, 27. maja. — Angleški ministrki predsednik Stonley Baldwin bo jutri v poslanski zbornici naznanil, da bodo poslanci dobili večje plače. Poslanci, ki sedaj dobivajo 400 funtov šterlingov letne plače (okoli \$2000 v amer. denarju) — ameriški poslanci imajo \$10.000 plače na leto — bodo dobivali po 600 fantov (\$3000).

ADVERTISE IN "GLAS NARODA"

LONDON, Anglija, 27. maja. — Angleški ministrki predsednik Stonley Baldwin bo jutri v poslanski zbornici naznanil, da bodo poslanci dobili večje plače. Poslanci, ki sedaj dobivajo 400 funtov šterlingov letne plače (okoli \$2000 v amer. denarju) — ameriški poslanci imajo \$10.000 plače na leto — bodo dobivali po 600 fantov (\$3000).

ADVERTISE IN "GLAS NARODA"

LONDON, Anglija, 27. maja. — Angleški ministrki predsednik Stonley Baldwin bo jutri v poslanski zbornici naznanil, da bodo poslanci dobili večje plače. Poslanci, ki sedaj dobivajo 400 funtov šterlingov letne plače (okoli \$2000 v amer. denarju) — ameriški poslanci imajo \$10.000 plače na leto — bodo dobivali po 600 fantov (\$3000).

ADVERTISE IN "GLAS NARODA"

LONDON, Anglija, 27. maja. — Angleški ministrki predsednik Stonley Baldwin bo jutri v poslanski zbornici naznanil, da bodo poslanci dobili večje plače. Poslanci, ki sedaj dobivajo 400 funtov šterlingov letne plače (okoli \$2000 v amer. denarju) — ameriški poslanci imajo \$10.000 plače na leto — bodo dobivali po 600 fantov (\$3000).

KRATKA DNEVNA ZGODBA

R. D.

PORUŠENA LITERATURA

Sloviti velikonočni potres leta 1895, je porušil mnogo ljubljanskih hiš, deloma pa jih je tako omajal in zruhljal, da so jih morali posestniki na oblastveni ukaz porušiti. In tako so postale žrtve potresa tudi razne ljubljanske gostilne, kjer so se shajali naši takratni odlični možje, slovenski pesniki, pisatelji in politiki. Obiskovali niso elegantnih restavracij niti teh v oni dobi baš ni bilo mnogo, tem rajši so zahajali v preproste krčme, kjer se je točila pristna kapljica in se je dobilo kaj dobrega pod zob. Dandanašnji je to marsikaj drugače, današnja politična omizja se zbirajo večinoma v kavarnah. Redki so penatje, ki sedajo v družbi okoli okrogle gostilniške mize, v zadimljenem ozračju in v več ali manj razburljivih in duhovitih debatah. Pred desetletji so bile meščanske gostilne edina shajališča naših prednikov, sinov Muz in takratnih političnih slovenskih voditeljev, ki so bili pa tudi kaj dobri poznavalci in prijatelji pristnega trtinčnega soka. Domači zgodovinarji prof. Vrhovec, pok. župnik Vrhovnik, odlični naš slovstveni zgodovinar Fr. Levce in Proteus (Fr. Govekar) so nam ohranili marsikako zanimivost nekdanjih "literarinih beznj" izmed katerih jih je bilo nekaj prav pred okroglo štiridesetmi leti porušeni.

V nekdanji Špitalski, sedaj Stritarjevi ulici se je nahajala v takratni Permetovi, danes Ravniharjevi hiši gostilna narodni hlev imenovana. Hiša je bila zelo stara in je izvirala prvotna stavba baje iz druge polovice 16. stoletja. Permeti so imeli tukaj gostilno in pekarijo že v 18. stoletju. Iz mračne ozke veže so bila na desni vrata v nizko, podolgasto poltemno sobo. V tem "narodnem hlevu" so se shajali v drugi polovici 19. stoletja naši takratni najboljši pesniki in pisatelji. Središče družbe je zavzemal vedno France Levstik, prihajali so tja tudi Jurčič, Erjavec, dr. Valentin Zarnik, France Levce, prof. Tušek, pa tudi deželni tajnik Pfeifer, prvi slovenski ljubljanski župan Grasselli, mladinski pisatelj, učitelj

Praprotnik in še več drugih. Jezikoslovne in slovstvene debate je vodil navadno Levstik, ki je bil os vse družbe. S svojimi znanici in gostilniškimi tovariši je ravnal, kakršne volje je pač bil. Včasih ga je bila sama ljubeznost in je bila družba od njegove izredne duhovitosti kar očarana. Tu je Levstik dajal svoja jezikovna navodila. Toda gorje, kadar je bil veliki gromovnik slabe volje! Njegov duhoviti a neumljeni sarkazem se je brezobzirno sprotil nad onim, ki mu je prvi prišel v pest. Navadno je bil taka uboga žrtev prijatelj in urednik "Slov. Naroda" Josip Jurčič. Nekaj takih prizorov nam je ohranil France Levce.

Nekoč je nahrlil Levstik Jurčiča pri Permetu: "No, kdaj boš že jenjal s Slovenskim Narodom germanizovati narod naš? Kaj se ni dovolj ponemčen, da ste ga začeli še s slovenskimi listi nemčiti? Ti si zdaj največji germanizator na Kranjskem! Nemški misliš, slovenski pišeš!" In usula se je na Jurčiča dolga vrsta germanizmov, katere je Levstik nabral iz Slovenskega Naroda. Jurčič ga je potrpežljivo poslušal ali pa ga je zavrnil: "Kaj ti veš, kako se piše in ureja dnevnik, kateremu moraš biti večkrat sam urednik, sam pisatelj, sam korektor! Potem pa tehtaj in premišljaj posamezne besede! Kako si pa ti urejal tisti "Naprej!" Po cele dolge dni si tičal v pisarni, da si s trudom skrpal na teden po dve ubogi številki mallega formata. Potem je bil list lahko dobro pisan. Na mojem mestu bi pa ti v enem tednu omagal, ali pa bi ne pisal več nego pišem jaz!"

In še neki drug tak prizor nam je ohranil France Levce. "Leta 1874 so razsajale v Ljubljani koze. Jurčič je zapisal v Slovenskem Narodu da se po Ljubljani širi kozja bolezen. Levstik je tisti dan prišel ves razkašen h kosila in se znesel nad odsotnim Jurčičem. Nesreča je hotela, da je kmalu potem cesar podelil nekemu grofu red "zlatega rnan." Jurčič je pa zapisal v Slovenskem Narodu, da je grof do-

bil red "zlate kožuhovaline." Zdaj pa Levstikova jeza ni poznala nobene meje. Kar je bilo napak v Jurčičevih spisih, vse so dobro osoljene in zabeležene, še enkrat ponovljene prišle na vrsto. In ko tiste dni neki večer Jurčič stopi k Permetu v sobo, odkritosrečno povem, da bi bil jaz najrajši nevidno izginil iz gostilne, kajti preverjen sem bil, da se grozna toča s bliskom in gromom usuje na ubogega Jurčiča. In tako je tudi res bilo. Jurčič nekoliko časa poslušal Levstikov ukor — ne ukor, to je bilo že zmerjanje — potem se pa ujezi in reče: "E, kaj boš ropotal zaradi ene besede, katero danes beremo, jutri že pozabimo. Saj si ti, ki noč in dan tičiš v knjigah, ki imaš vsega Vuka v glavi in vsega Miklošiča v mezinu, ki si nam spisal slovensko slovnico in nam obetaš slovar, zapel in tiskal pesem — nota bene — pesem — katero si imenoval "Spjioča deklica". Spjioča pa vendar jaz še nikoli nisem pisal." — "Paperland! Takrat sem bil še dijak, ti si pa urednik in pisatelj, toda dandanes hočete pisatelji druge učiti, pa sami ničesar ne znate!"

Kljub takim pogosto neprijetnim in neljubim prizorom je Jurčič čutil prav srčno potrebo, da je vsak mesec prebil vsaj nekaj večerov z Levstikom pri Permetu v "narodnem hlevu," in sta si ostala prav do bra prijatelja do smrti.

Par korakov naprej proti Ljubljani je stala na prostoru današnjega Filipovega dvorca, ki je tudi zrasel po potresu, nekdanja Schreverjeva hiša. Tu je bila že izza prvih let 19. stoletja kavarna, ki se je prvotno imenovala Švicarska kavarna, zakaj prvi ljubljanski kavarnarji so bili Švicarji. V tej kavarni se je zbirala kaj solidna in konservativna družba: dr. Janez Bleiweis, ki si je privoščil le črne kave in še te samo pol čašice, nadalje še dr. Costa, Svetec, Malavašič, dr. Lovro Toman, torej takratni odlični naši politični veljaki. Kavarna je dobila pozneje ime "Valvasor" se kot taka preselila na Marijin trg in so jo odkritju Prešernovega spomenika preimenovali v kavarno "Prešeren". Stará stavba na desnem bregu Ljubljane pa je bila po potresu porušena in je bil na njenem prostoru sezidan Filipov dvorec.

Druga taka "literarna" gostilna, ki je bila nekako pred 40. leti porušena, je bil takoimenovan vagon v Wolfovi, tedanj Gledališki ulici. Lastnika gostilne, ki se je imenovala tudi "pri belem konjičku" sta bila Pavel, potem Žorž Auer, ki sta imela tudi lastno pivovarno. Njeni začetki segajo v sredo 18. stoletja. Posestvo je prišlo naposled v last pokojnega dr. Ivana Oražna, ki ga je velikodušno zapustil akademikom ljubljanske univerze. Ta ulica je bila v tisti dobi mnogo ožja in je "vagon" segal do srede današnje Wolfove ulice. Semkaj je tudi zahajal Josip Jurčič s svojimi ožjimi znanici in prijatelji, izmed katerih so bili dr. Janko Kersnik, dr. France Škofic, notar Karel Križman, dr. Valentin Zarnik. V "vagonu" so se kovali pogosto prav ostru in temeljiti politični uvodniki za Slovenski Narod, ki pa jih je tudi zelo pogosto zaseglo prebudno cenzurno oko državnega pravdnika. V "vagonu" so zahajali pozneje tudi naši odlični

"GLAS NARODA" pošiljamo v staro domovino. Kdor ga hoče naročiti za svoje sorodnike ali prijatelje, to lahko stori. — Naročnina za stari kraj stane \$7. — V Italijo lista ne pošiljamo.

SUŽENJ SVOJE MLADE ŽENE.

V bukarštanski družbi, kjer imajo, kakor je videti, zelo pogoste škandale, govore sedaj spet o zavarovalni slepariji, ki se je končala s tem, da so ženo visokega sodnega uradnika obsodili na dvanajst let ječe.

Pred kratkim je umrl sodni predsednik Paravisescu in njegova žena, ki je bila 20 let mlajša od njega in ki so jo splošno imenovali "lepo Heleno" je dobila zavarovalnino v znesku milijona lejev izplačano brez nadaljnjege. Tedaj je zavarovalna družba prejela anonimno pismo, ki je trdilo, da je Paravisescu umrl zavoljo strupa.

Diskretne poizvedbe niso dokazale samo pravilnosti te obtožbe, temveč so prišla še druga senzacionalna dejstva na dan. Sodni predsednik je bil po vsem videzu v naravnost suženjskem razmerju do svoje življenja željne in denarja potrebne mlade žene. Če je moral obsoditi kakšnega imovitega človeka, trgovalca, industrijalca ali visokega uradnika, tedaj je "lepa Helena" obtožencu namignila in kmalu potem je imela odkupnino v svojem žepu. Sodnik je poskrbel potem takoj za opristolno razsodbo.

Posli so tako evetli precej časa, dokler ni prišlo nekaj na dan in je smatral Paravisescu za potrebno, da ostavi svojo službo. Usodna žena, ki je bila sedaj brez dohodkov, bodisi iz njegove plače, bodisi iz stranskih poslov, pa je sklenila, da se breposelnega moža reši in da napravi še iz njegove smrti dobro kupčijo. Sklenili so pogodbo za visoko zavarovalnino na njegovo ime, a pri zdravniškem pregledu in podpisu pogodbe je bivšega sodnega predsednika nadomestoval neki mlajši "prijatelj". Sleparstvo je uspelo. Kmalu potem je bil Paravisescu mrtev. Ko so izvršili mrliški pregled, je skušala mlada vdova vse, da bi zdravniku glede vzroka smrti preslepila. Uspelo ji je premaniti ga, da je odredil pokop. Nekoliko tednov je potem lepa Helena igrala v bukarštanskih salonih ulogo žalujoče vdove, dokler je ni doletela pravična usoda.

STRELA UDARILA V HIŠO.

Strela je udarila v hišo rojaka Jožefa Kučiča v Church Hill, Pa. Šla je po žici in razbila radioaparati in odtrgala je tudi kos strehe na kurniku. V hiši je bil takrat samo gospodar s hčerko, ki sta se precej ustrašila, drugače pa se jima ni nič pripetilo. Pet drugih članov družine ni bilo doma.

BLAZNIKOVA Pratika za leto 1937 Cena 25c + poštino vred "Glas Naroda" 216 West 18th Street New York, N. Y.

L. Ganghofer: Grad Hubertus :: Roman ::

145 Osupel jo je pogledal. Njeno veselje je bilo preočitno, da se ne bi dalo razumeti. Toda France si je te dni tako trl glavo, da ni mogel nimo premišljati, ne preudarno sklepati. "Če sem spet v službi? Zakaj bi ti moral jaz to praviti? Saj zveš tudi lahko pri tistem, ki ti je zadnjič tako urno nesel na ušesa, da me je grof podil. Do sinoči se mi je še vedno motalo po glavi, kako je bilo mogoče, da je bila miš bolj urna ko mačka. Toda včeraj sem mi je posvetilo — odkar sem čul, kdo trka pri tebi na okno. In ta je našel vrata lepo odprta! Seveda, zanesljivo službo ima!"

Mali je spremonila barvo, vendar se je odlašnila, kakor bi bila rešena neke skrbi.

Lovce je govoril hripavo. — "In te ni nič sram? Ali je vedno tako pri tebi? Zdaj ven, zdaj noter, kakor kapucin pri vremenski hišici!" Kakor je bil srdito razdražen, mu sree vendar ni dalo, da ne bi poskusil zamoreca nekoliko oprati. "Ali ti je svetoval brat? Da boš malo pametna?"

France? Kaj ti je?" je vprašala Mali mrtvo. "Brat nima s to rečjo nič opraviti. Sama sem bila tako pametna. Mislila sem si pač—"

"Mislila si? Tako? Mislila?" France se je mejal in si popravljal klobuk. "No vidiš, zdaj imam spet svojo službo! In ko si me videla s puško, bi skoro dejal, da te je razveselilo! In bi nazadnje še presedlala? Bogvečaj ne mislim o sebi. A utegnilo bi že biti, da bi ti bilo ljubše: služba in jaz, ko služba in oni drugi?"

V Brucknerjevi Mali je menda popolnoma o kamenel pristroj, ki z njim navadno ljudje mišlijo.

In France se je smejal, da je dobil mokre oči. "Prav dosti se pa menda nisi zanesla na mojo vrnjeno čast. Drugače bi se gotovo ne žurila tako, da bi vračala onemu drugemu obisk! In res premeteno si izbrala pravo uro. Ko je bil sam v koči in grof pri pogrebu doli!" Prestrašen si je segel France z roko za uho. "Matija in Jožef! Zdaj sem pa norec čisto pozabil, čemu sem prišel!" Zravnal se je. "Mene vsa ta reč ne briga! Gospod grof bi rad vedel, česa iščeš v njegovi koči?" Glas se mu je spet spreminil. "In kaj imaš s Schipperjem?"

Mali se je prišla z obema rokama za glavo, kakor bi bila v skrbeh za svojo izmučeno pamet. Poznalo se ji je, kako težko se je domislila izgovora: "Odpočiti sem se hotela, malo odpočiti! Drugače nisem iskala v koči. Samo odpočiti sem se hotela."

"Odpočiti, tako? Kaj te je pa tako utrudilo?"

"Pri planšarici sem bila."

"Tako, pri planšarici? Ki je živino že odgnala?"

Zmedeno se je ozrla Mali po tihih pašnikih. Nato si je z laktom zaslonila čelo, omahnita preko travnatega roba na stezo in zbežala navzdol.

"Srečno hodi! Noč te bo lovila!" je zaklical France pridrušeno za njo. "Ali pa naj morš pošljem Schipperja, da te bo vodil!"

Mali se je ujela za grm in okrenila obraz; bil je spačen. "France, Schipperja se varuj!" Ko z uma je stekla dalje.

France je obstal omamljen, kakor bi ga kdo udaril po glavi. Tedaj je prodirno zaživžgalo v prste. "Jezus!" In je začel teči tudi on.

Cemerer ga je sprejel grof Egge. "Kaj je s tabo? Čakam nate, da bi izgubil dušo. Kod se ostajaš tako dolgo?"

"Govoril sem z dekletom," je lovil lovce sapo, "prosim, da mi oprostite."

Grofu Eggeju se je jeza na beli predpasnik menda že čisto poglegla. Krenil je naprej in raztresen vprašal: "Kdo je bila?"

Francetu je šlo ime težko z jezika. "Brucknerjeva Mali."

"Tako, ali je spet doma? Njen brat, pravi Moser, prej ni bil popolnoma čist. Kako pride zdaj dekle v mojo kočo?"

"Odpočiti se je hotela, samo odpočiti! Drugače nič, gospod grof!"

"Odpočiti? Drugič naj poseda po kravjih tetzah, ne po mojih klopetih!" S tem je bila stvar opravljena — vsaj za grofa Eggeja.

DALJE PRIDE

ZNAMENITI ROMANI KARLA MAYA

Kdo bi ne hotel spoznati "Vinetova", idealnega Indijanca, ki mu je postavil May s svojim romanom najlepši spomenik?

Kdo bi ne hotel biti z Mayem v "Padišahovi senci" pri "Oboževalcih Ognja", "Ob Vardarju"; kdo bi ne hotel čitati o plemenitem konju "Rihju in njegovi poslednji poti"?

TO SO ZANIMIVI IN DO SKRAJNOSTI NAPETI ROMANI I I

- IZ BAGDADA V STAMBUL 4 knjige, s slikami, 627 strani. Izdajalec: Na lovu; Spet na divjem zapadu; Rečeni rajlioni; Dediči. Cena 3.50
V GORAH BALKANA 4 knjige, s slikami, 576 strani. Vsebina: Kovač Šimen; Zaroča z zaprekami; V gočbnjaku; Mohamedanski svetnik. Cena 1.50
KRIŽEM PO JUTROVEM 4 knjige, 596 strani, s slikami. Vsebina: Jezero smrti; Moj roman ob Nilu; hako sem v Mekko romal; Pri Samarh; Med Jezdi. Cena 1.50
PO DEŽELI ŠKIPETARJEV 4 knjige, s slikami, 577 strani. Vsebina: Brata Aladžija; Koča v soteski; Miridit; Ob Vardarju. Cena 1.50
SATAN IN IŠKARIOT 12 knjig, s slikami, 1704 strani. Vsebina: Iscijenci; Yuma šotar; Na sledu; Nevarnosti nasproti; Almaden; V treh delih sveta. Cena 1.50

Naročite jih lahko pri: KNJIGARNI "Glas Naroda" 216 West 18th Street New York, N. Y.

Važno za potovanje. SLOVENIC PUBLISHING COMPANY (Travel Bureau) 216 West 18th Street New York, N. Y.

Uboga mala Veša

ROMAN IZ ŽIVLJENJA ZA "GLAS NARODA" PRIREDIL: I. H.

19

Takoj po njihovi vrnitvi je bil povabljen na večerjo, da so takoj obhajali zopetno svidenje in obenem slovo, kajti prihodnji večer se je nameraval odpotovati v Bruselj, da del svojih počitnic preživi v Ostende. Z otroci je bil dober prijatelj, draži jih, se z njimi šali in smeje.

Nikakor se mu pa ne posreči, da bi si pridobil Dešino zapljivost. Dekletce je kazalo proti njemu nekaj plahega, odbojnega, kar ga napolnjuje z veliko skrbjo, kadar se spomni onega popoldneva.

Ali je otrok kaj vedel? Tako veliko in zamišljeno ga gledajo modre oči! Mogoče je celo dobro, da sedaj odpotuje. Četudi je bil še tako zaljubljen v gospo Otilijo, čije temna lepota je bila vsled bivanja na svežem morskem zraku še povečana, in četudi je bila tako očarljivo ljubezniva, vendar je hotel odpotovati.

Naslednjega dne ga bo še enkrat osrečila s svojim skrivnim obiskom.

"Ko bi mogla s teboj potovati! Tam je življenje, elegantnost, moderno vrvenje! V Rugenu je bilo naravnost grdo dolgočasno! V ozračju, ki mi ga pripravljata Ludvik, se kar dušim," mu pravi strastno, "vsak dan isto! Gospodinjstvo, otroci in pomanjkanje denarja —"

Sedaj se ji je ta beseda nehote spesnila z njenih ustnic. Rdečica jo zalije, ko Vilko poseže po svoji denarnici in vpraša: "Koliko?"

S občutkom sramu se brani. "— ah, samo tako mislim! Saj vendar poznaš Ludvika in njegov značaj. Sedaj še mnogo bolj računata zaradi cirkuškega otroka, ki ga obožuje in skoro svoje lastne otroke zapostavlja."

Pritožb proti njenemu možu ne sliši prvič; toda nikakor ji ne more dati prav, kajti Ludvika Aschenbacha je poznal v vsakem oziru, brezmadežnega, plemenito mislečega moža.

Navzlic temu, da se gospa Otilija brani, ji da nekaj bankecev. "Potem pa vzemi za rezervo! Saj ima vsaka žena rada kako tajno blagajno!" se smeje ljubeznivo.

Senca preleti njen obraz — njena skrivna blagajna — da, brat jo bo dodobra izpraznil, da za njo ne bo nič ostalo!

Ljubeznivo in udano se mu nato zahvali ter odpre vse zavrtovnice svoje koketerije. Moške je znala navezati na sebe. Vreme se je izpreverilo. Po hudi nevihti je postalo naravnost hladno in dež kar ni hotel prenehati.

Gospa Otilija je zelo slabe volje. Dolgočasi se. Prijatelja ni, mož je obložen z delom, mati je s hudim prehladom v postelji in zahteva, da je mnogo pri njej, tako da ji mora žrtvovati nekaj ur. Vešah vzame s seboj Hano in Dešo, proti čemur se je Hana vedno upi rala z vsemi svojimi močmi.

"N maram, mama. Stara mama je pogosto tako zoprna. Vedno me hoče poljubovati, pa smrdi po žganju —"

Gospa Otilija je zelo huda. "Kaj ti pride na misel, da kaj takega rečeš! Ako mama popije požirek vina, ki ji ga papa pošlje za okrepčilo, še vendar ni žganje! Sploh pa ta beseda iz tvojih ust —"

"Potem pa diši po vinu in še po drugih stvarih! In nikdar nima odprtega okna — pri njej v resnici smrdi. Veša tudi vonja!"

Gospa Otilija je vesela, da je sedaj mogla stresti svojo jezo na Dešo in jo zmerja, čemur pa Hana odločno oporeka. "To ni res, mama! Veša ni ničesar rekla. Samo, ko sem jo vprašala, če je kaj opazila, da stara mama diši po žganju, je rekla "da," drugega pa nič. Celu rada gre k stari mami, ker vedno vidi tako lepe knjige —"

"Da, samo opravičuj svojo Vešo. Potuhnjena je in zahrbtna —"

Deša začudeno pogleda teto. Toda v obrambo ne reče nobene besede. Kdo je bil potuhnjen in zahrbtn? Sama gotovo ne! Ali je gospa Otilija znala brati v Dešinih očeh? Mučna nejevolja se je poloti; kajti oni popoldan, ko jo je navidezno spečo našla v svoji sobi, ji z dvojno silo pride v spomin.

S strogim glasom zapove: "Oblecite se! K stari mami bomo nesle zavitek!"

"Saj sem vendar rekla, da ne grem rada, nočem —" Hana prične jokati, "ne, ne grem! Kaj ne, Veša, da ne grem!"

"Ako tvoja mama želi, Hana, morave ubogati!" pravi Deša, lahko prigovarjajoč.

"Seveda morate ubogati! Hitro, Hana, takoj!"

Toda Hana se ne pusti motiti pri svoji igri. "Ne grem in ostanem doma!" vstraja in trdovratno cepta z nogami. V sled trmastega in porednega Haninega obnašanja do skrajnosti raztogotena, ji prisoli nekaj zausnic, katerim tudi Deša ni ušla. Deša pri tej neopravičeni in nezasluženi kazni prebledi.

Hana je huda. "Zakaj pa tepeš Vešo, mama? Ker nočem iti k stari mami! Sedaj pa nalašč ne grem! Kar pojdi sama z Vešo!"

Gospa Otilija se razljuti vsled Hanine upornosti. Tako jezne mame Hana še nikdar ni videla. Pa vendar se je prav nič ne boji, pač pa nekaj odpor proti sicer nežno ljubljeni mami. Njen odt do pravice jo razježi, da je bila nedolžna Veša kaznovana.

Toda ves njen odpor nič ne pomaga; materina volja je bila močnejša. Ker se Hana na noben način noče obleči, jo je oblekla sobarica, kar pa tudi ni šlo brez boja.

Trdovratno in jezno gre Hana za materjo. Ne reče niti besede, tudi Deši ne odgovarja na njena vprašanja in samo trdno drži njeno roko.

V gospej Otiliji se kuha jeza; uporno Hanino obnašanje jo zelo jezi.

"Le počakaj, bom že papanu povedala, da te bo kaznoval in od danes naprej bom bolj stroga proti tebi! Tudi proti Veši! Preveč smo vam vedno dovoljevali," grozi s tresočim glasom.

Hana skomigne z rameni in zategne usta, kot bi hotela reči: "Meni nič mar!"

Po nebu se vlečejo sivi oblaki; vse je kazalo na dež. Že tudi padajo prve kaplje. Kar je sicer gospa Otilija tako rada naredila, da je za malo Hano, ki se je tako rada vozila z avtomobilom, poklicala avtomobil danes ga ni, samo da je otroka kaznovala — dež trnoglavki ne bo škodil. Odpro dežnik, sicer pa njeni obleki, ki jo je izbrala nalašč za hladno vreme, doč tudi ne bo škodil.

(Dalje prihodnjaja)

BASKIŠKE ŽENE IN OTROCI DOSPEJO V FRANCIJO

Na sliki vidimo, kako baskijske žene z otroci zapuščajo parnik, ki jih je pripeljal iz Bilbao v francoske pristanišče Pauillac. Francozi in Angleži so se usmili teh ubogih žrtev zagrizenega fašizma.

NEKAJ SPLOŠNIH POJASNIL GLEDE POTOVANJA V STARI KRAJ

Iz pism, ki jih dobimo od rojakov, opazimo, da so še precej v nejasnosti glede potovanja. Večina onih, ki se hočejo pridružiti temu ali onemu izletu, misli, da se morajo z isto grupo tudi vrniti. To ni pravilno. Izlete se pripravi samo za tja in sicer zato, da imajo rojaki priliko potovati skupno tja in imajo s tem več zabave. Za nazaj si pa vsak sam uredi, kdaj je zanj najbolj pripravno. Vsaka karta velja za dve leti, pa še več, če je potrebno. Torej ima vsak izletnik cell dve leti časa za ostati v domovini. Dalje ni potrebno, da bi se vrnili s istim parnikom, ampak si sam izbere parnik, s katerim se hoče vrniti. Če je pa slučajno različna v ceni, pa seveda dobi povrnjeno ali, obratno, doplača, če izbere parnik, na katerem stane vožnja več. Zahteva se samo, da izbere parnik od iste parobrodne družbe kot je bil parnik, s katerim je potoval tja.

Ameriški državljeni določeno potne liste za dve leti, nedržavljeni pa dober potni list samo za eno leto, torej se morajo v tem času vrniti. Nedržavljeni morajo pa obenem imeti tudi povratno dovoljenje, ki se izda tudi samo za eno leto. Pa tudi ti potniki imajo priliko, da si svoje potne liste podaljšajo in ravnotako povratno dovoljenje, če imajo za to zadostne vzroke.

Vsi oni, ki so namenili leto potovati v stari kraj, naj si takoj rezervirajo prostore, da ne bo prepozno. Za mesec junij in julij so že skoro vsi prostori oddani.

Na parnikih, ki so debelo tiskani, se vrše izleti v domovino pod vodstvom izkušenega spremljevalca.

KRETANJE PARNIKOV - SHIP NEWS

- 1. Junija: Euroja v Bremen
- 2. Junija: NORMANDIE v HAVRE, Aquitania v Cherbourg, Washington v Havre
- 3. Junija: Vulcania v Trst
- 4. Junija: Queen Mary v Cherbourg
- 10. Junija: Bremen v Bremen
- 12. Junija: Champlain v Havre, Conte di Savoia v Genoa
- 16. Junija: Manhattan v Havre, Aquitania v Cherbourg, Normandie v Havre
- 18. Junija: Europa v Bremen
- 19. Junija: Ile de France v Havre, BERENGARIA v CHERBOURG, Saturnia v Trst
- 23. Junija: Queen Mary v Cherbourg
- 26. Junija: Rex v Genoa
- 29. Junija: Bremen v Bremen, Lafayette v Havre
- 30. Junija: NORMANDIE v HAVRE, AQUITANIA v CHERBOURG, Washington v Havre

PORUŠENA LITERATURA

jezikoslovci: prof. Peteršnik Žakelj, Bartel, Bežek, Rutar. Staro poslopje, ki je stalo tamkaj več stoletij, je bilo porušeno kmalu po potresu, novo poslopje pa se je moralo umakniti zaradi regulacijske črte precej na znotraj. Na Kongresnem trgu v današnji Lovrenčičevi hiši na ogled je bila takrat splošno znana gostilna "Pekel," ki se je poprej imenovala tudi "V jami pri kapucinarjih" zaradi nekdanjega bližnjega kapucinskega samostana v Zvezdi. "V jami" pa zato, ker je bila gostilna v mestnem jarku pri nekdanjem obzidju. Zato se je šlo po lesenih stopnicah navzdol. Tu so bili obsežni prostori ter velika dvorana za ples in veselice. Baš zaradi podzemeljskih prostorov in pogostih ljubljanski mladini priljubljenih prireditvev je takratna visokomoralna Ljubljanska nadela tej gostilni ime Pekel. Gostilničarka Metka je imela poprej gostilno "Na griču" v Bleiwei-sovi hiši nasproti nunski cerkvi. Tja je zahajal dr. Prešeren. Ko se je Metka preselila z Griča v Pekel, se je selil z njo tudi naš pesnik. Več ali manj so znane razne Prešernove prigodnice in anekdote iz Pekla, kakor na primer ona, ko je prišel prvokrat v gostilno in videl gosta, ki je v petek jedel meso: "Metka! Ne spoštuj te petka! — si pustila Grič, — vzela te bo hudič!"

Naši literatji in politikji so hodili seveda še tudi v razne druge gostilne, od katerih so nekatere še dandanes nespremenjene. Tako so hodili k "Belemu volku" v Wolfovo ulico: Jurčič, dr. Valentin Zarnik, dr. Dolenc, Andrej Pra-protnik, Ivanetič, Ivan Resman. Tu so se shajali v takimenuomenovani "štaleci" prizidku na desni strani dvorišča, kjer pa je le ena sobica. Tu se je Jurčič baje počutil najbolj domačega. Levstik je zelo rad hodil h "Kolovratu" pred škofijo. Erjavce pa tudi Levstik sta večkrat zahajala k "Jer-reju" v šentpetersko predmestje.

NARODNA PESEM "KO SO FANTJE PROTI VASI ŠLI".

Dobro, znana pesem je označena v tisku kot narodna. V Pavšičevi harmonizaciji ima podnaziv "Narodna izpod Kravave", v Prelovčevi, podnaslov "Gorenjska narodna" a ob otvoritvi železniške proge Ormož—Ljutomer leta 1924 je Golar objavil sorodno pesem kot pesem z Murskega polja. Strekelj te pesmi še nima v nobeni obliki.

Prvotna pesem je ona sama in spesnila jo je Ljudmila Poljanec. Nastala je torej kakor trdi Golar, blizu Murskega polja, oziroma zdaj vemo točno: pri Kapeli v Slov. goricah, kjer stoji dom Poljančevih. Ljudmilina mati je po močevi smrti prevzela tu posestvo in pesnica bi se bila morala posvetiti gospodinjstvu, kljub želji po širšem obzorju. Po očetu, učitelju, so imeli doma dokaj knjig, toda Ljudmila je spesnila svoje prve pesnice kot še nenuko, polkmečko dekle, ki se je najraš družilo z nekaj let starejšo šiviljo Marijo B., ki je bila nežno čuteče dekle in odlična pevka.

Tiste dni je prevzemala vso okolico smrt lepega kmečkega dekleta, ki je imelo vrlega fanta. Tudi Ljudmila in Marija sta mnogo govorili o njej in posebno mladi šivilji se je z večjo silo odprla njena nezacepljena rana.

Tedaj se je iz motiva ljubezen-ločitev rodila znana pesem. Na star, otožen napev, ki pa mu je bilo besedilo priprosto do proststva (fant se dela norca iz dekleta, ki ga je zapeljal) je Ljudmila spesnila novo besedilo. Marija je pesem takoj prepisala in neki njen častilec jo je med prvimi pel pod njenim oknom. Pela pa je pesem:

Prepovedala si meni Da nesmem nikdar več k tebi tja pod okence — drage deklice, kamor vabi me srce.

Ko so zvezde prisvetile mene k tebi so zabile; gledajoč v nebo — sem zamišleno stopal tamkaj, za vasjo.

Drugi fantje pa veseli so nasproti mi pripeli; Pa sem mimo šel — nisem bil vesel, z njimi nikdar nisem pel.

Lu čna okno že vgašuje petje fantov potihuje. Jaz naprej hitim — da ne zamudim tje, kde biti še želim.

Noč mi ni pretemna bila če se mi je luna skrila. Dobro znana pot — večkrat bil sem tod; nočni sem imel sprehod.

Zbudi se o j ljubica zbudi, malo se pri oknu mudi. Jaz sem prišel spet — si odtrgal cvet, ki mi ljub je vedno svet.

PROSLAVA V NEW YORKU

V veliki paradi prvoga maja je čez Union Square korakalo 500 delayskih organizacij.

Za vsa pojasnila glede potnih listov, cen in drugih podrobnosti se obrnite na POTNIŠKI ODDELEK "GLAS NARODA" 216 W. 18th St., New York